

Станіслав КЛІМЕНТОВСЬКИЙ

здобувач вищої освіти

третього (PhD) рівня

спеціальності 016 Спеціальна освіта,

Сумський державний педагогічний

університет імені А.С. Макаренка

Науковий керівник – **Дегтяренко Т.М.**

докт. пед. наук, професор

ТРЕНІНГОВІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ У СФЕРІ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ

У статті здійснено аналіз проблеми тренінгових технологій як засобу формування професійної компетентності майбутніх педагогічних працівників у сфері інклюзивної освіти. Визначено, що проведення практичних занять у формі тренінгів з майбутніми учасниками команди психолого-педагогічного супроводу, сприятиме отриманню практичних умінь та навичок, що дозволить підвищити їх готовність до професійної діяльності в умовах інклюзивного навчання.

Ключові слова: освіта, інклюзивне навчання, тренінгові технології, професійна компетентність, педагогічні працівники.

S. KLIMENTOVSKY. TRAINING TECHNOLOGIES AS A MEANS OF FORMING THE PROFESSIONAL COMPETENCE OF FUTURE TEACHERS IN THE SPHERE OF INCLUSIVE EDUCATION

The article analyzes the problem of training technologies as a means of forming the professional competence of future pedagogical workers in the field of inclusive education. It was determined that conducting practical classes in the form of trainings with future members of the team of psychological and pedagogical support will contribute to the acquisition of practical skills and abilities, which will increase their readiness for professional activity in the conditions of inclusive education.

Key words: education, inclusive education, training technologies, professional competence, teaching staff.

Постановка проблеми. Упровадження інклюзивної освіти в Україні актуалізувало наукові дослідження проблеми підвищення професійної компетентності асистентів вчителя у сфері інклюзивної освіти, здатних ефективно взаємодіяти з усіма учасниками психолого-педагогічного супроводу.

На наше переконання, компетентний педагог у сфері інклюзивного навчання дітей з особливими освітніми потребами володіє знаннями та здібностями, що дозволяють йому ефективно здійснювати процес навчання всіх учнів.

Недостатній рівень професійної компетентності фахівців у сфері інклюзивного навчання свідчить про існування проблемних сторін у сучасній педагогічній освіті, подолати які неможливо, використовуючи традиційні методики та технології.

Аналіз досліджень і публікацій. У працях науковців (Е. Данілавичюте, Т. Дегтяренко, В. Засенко, А. Колупаєва, З. Ленів, С. Литовченко, О. Мартинчук, С. Миронова, Н. Назарова, Л. Савчук, Т. Сак, М. Супрун, О. Таранченко, С. Федоренко, Н. Шматко та ін.) неодноразово наголошено й аргументовано на нагальній необхідності системної професійно-педагогічної підготовки майбутніх освітян для роботи з дітьми з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивного освітнього середовища, формування у них загальних і фахових компетентностей.

Формування професійної компетентності психолого-педагогічного персоналу закладів із інклюзивною формою навчання є предметом наукових досліджень вітчизняних вчених: Н. Артющенко, В. Бондар, О. Гноєвської, І. Демченко, І. Дмитрієвої, І. Кузави, С. Миронової, І. Луценко, О. Мартинчук, Н. Пахомової, Н. Савінової, В. Синьова, Т. Скрипник, Н. Софій, Д. Супрун, З. Шевців, А. Шевцова, М. Шеремет та ін. Усі вони одностайні в думці застосування інноваційних технологій у підготовці майбутніх педагогічних працівників закладів освіти з інклюзивним навчанням.

Мета роботи – здійснити аналіз проблеми тренінгових технологій як засобу формування професійної компетентності майбутніх педагогічних працівників у сфері інклюзивної освіти.

Виклад основного матеріалу. Як засвідчує теоретичний аналіз, компетентність – це інтегративне утворення особистості, що поєднує знання, уміння, навички, досвід і особистісні якості, які обумовлюють прагнення, готовність і здатність розв’язувати проблеми і завдання, що виникають в реальних життєвих ситуаціях, усвідомлюючи при цьому значущість предмету і результату діяльності. На наше переконання, компетентний педагог у сфері інклюзивного навчання це той, який володіє знаннями та здібностями, що дозволяють йому ефективно здійснювати процес навчання всіх учнів [2; 4; 5].

Наукові дослідження доводять, що фахова готовність майбутніх педагогічних працівників до роботи в умовах інклюзивного навчання є результатом спеціальної теоретичної та практичної підготовки.

Формування готовності педагогів до реалізації професійних завдань у навчанні дітей з особливими освітніми потребами розглядається вченими як мета і кінцевий результат освітнього процесу педагогічних закладів вищої освіти.

В умовах сьогодення вища освіта має спробу готувати висококваліфікованого фахівця – затребуваного на ринку праці, який володіє відповідними професійними компетентностями. Саме професійна компетентність, в умовах сьогодення, є головним питанням для багатьох науковців. Показником професіоналізму сучасного педагога закладу загальної середньої освіти з інклюзивним навчанням є динамічна, процесуальна складова його професійної підготовки, характеристика професійного росту, професійної динаміки як мотиваційної, так і діяльнісної.

Як зазначає О. Котенко, професійна компетентність майбутнього педагогічного працівника містить такі складові [3]:

- мотиваційна, що виражається у цілеспрямованому розвитку навчально-професійної діяльності студента, побудованої на пріоритеті розвитку особистості учнів;

- особистісна (якості, педагогічні та спеціальні здібності тощо);

- змістова (оволодіння змістом навчання, уміннями, навичками);

- професійно-діяльнісна, що містить систему навчально-професійних дій. Ця складова передбачає оволодіння студентами специфічними аналітичними навичками, що дозволяють сприймати, аналізувати педагогічну ситуацію як багатокomпонентну, сучасну педагогічну реальність;

- особлива професійно-діагностичними операціями, що дають можливість майбутньому фахівцю трансформувати дидактичний предметний матеріал у діагностичний;

- базові навички проектувальних дій, метою яких є створення гнучкої системи організації життєдіяльності дитини. Така система розкриває особливості розвитку дітей в процесі їх взаємодії з педагогом (за посередництвом навчального змісту і поза ним), з іншими дітьми (у процесі навчання), з батьками.

Однією з форм підготовки, що дозволить підвищити професійну компетентність педагогічних працівників у сфері інклюзивної освіти – організація тренінгів.

Тренінг – один із найактуальніших на сьогодні видів навчання. Під час тренінгу відбувається неформальне, невимушене спілкування, яке відкриває перед групою безліч варіантів розвитку й розв'язання проблеми, заради якої вона зібралася. Зазвичай, учасники в захваті від тренінгових методів, тому що ці методи роблять процес навчання цікавим, не обтяжливим [1].

У науковій літературі (Н. Баранова, А. Гришин, Г. Ковальчук, О. Набока) акцентовано увагу на тому, що тренінг є одним з активних методів групової роботи, його розуміють як процес запланованих змін людини, спрямованих на її особистісний і професійний розвиток, шляхом набуття, аналізу й переоцінки власного життєвого досвіду у процесі групової взаємодії.

Разом з тим, тренінг є ефективною формою роботи щодо засвоєння знань та формування умінь і навичок, сприяє організації міжособистісної взаємодії, обміну професійним досвідом між учасниками тренінгу. На відміну від традиційного навчання, в процесі тренінгу відбувається активізація всього потенціалу людини: рівень та обсяг її компетентності (професійної, соціальної, емоційної та інтелектуальної), самостійність, здатність до прийняття рішень, до взаємодії тощо [1].

Важливою особливістю тренінгу, як форми підвищення професійної компетентності педагогів у сфері інклюзивного навчання дітей з особливими освітніми потребами є те, що учасники тренінгу не лише мають отримати нову інформацію про особливості та технологію індивідуального супроводу дитини з ООП в умовах інклюзивного закладу освіти, але й відпрацювати одночасно навички розробки індивідуального навчального плану та індивідуальної програми розвитку; навички побудови «бінарного уроку» із застосуванням технологій диференційованого викладання, використовуючи їх на практиці.

Висновки. Отже, застосування тренінгової технології надає можливість майбутнім педагогічним працівникам – учасникам міждисциплінарної команди супроводу дитини з особливими освітніми потребами у закладі з інклюзивним навчанням у безпечних, з одного боку, трохи штучних, а з іншого – наближених до реальності умовах взаємодії з іншими фахівцями оволодіти знаннями та отримати навички складання індивідуального навчального плану та індивідуальної програми розвитку; зрозуміти технологію навчання учнів,

зокрема з особливими освітніми потребами в єдиному освітньому просторі, де визнається індивідуальність кожної дитини.

Перспектива дослідження. Перспективою наукової розвідки є розробка системи тренінгових занять зі здобувачами освіти педагогічних спеціальностей закладу вищої освіти як форми організації практичних занять задля підвищення їх професійної компетентності у сфері інклюзивної освіти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Азаренкова Г.М., Самородова Н.М. та ін. Тренінгові технології навчання у практичній підготовці студентів (ділові та рольові ігри): навчально-методичний посібник. Львів: Новий Світ. 2000. 200 с.
2. Бондаренко Ю.А., Позняк О.С. Підвищення професійного рівня педагогічних працівників закладу загальної середньої освіти у сфері інклюзивної освіти / з досвіду роботи. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова*. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи. Київ. Вип. № 86, 2022. С. 33-37.
3. Котенко О. До проблеми формування професійно значущих якостей майбутнього вчителя іноземної мови. *Імідж сучасного педагога*. 2011. № 10. С. 62-64.
4. Малишевська І. А. Теоретико-методичні основи підготовки фахівців психологопедагогічного профілю до роботи в умовах інклюзивного освітнього середовища: монографія. Умань : «ВПЦ» Візаві, 2018. 386 с.
5. Мартинчук О.В. *Підготовка фахівця зі спеціальної освіти до професійної діяльності в інклюзивному освітньому середовищі*: монографія. Київ: Видавництво «Центр учбової літератури», 2018. 430 с.

Тетяна КОВТУН

вчитель математики

Спеціальна школа I-II ступенів № 10

Дарницького району м. Київ

ВИКЛАДАННЯ МАТЕМАТИКИ У ЗАКЛАДІ СПЕЦІАЛЬНОЇ ОСВІТИ: МЕТОДИЧНИЙ АСПЕКТ

У статті йдеться про особливості викладання математики у закладі спеціальної освіти. Висвітлено основні принципи та вимоги програми. Виокремлено математичні знання та практичні навички, якими мають оволодіти учні з інтелектуальними порушеннями. Підкреслено актуальність математичних знань для процесу соціалізації та набуття життєвих навичок учнів з інтелектуальними порушеннями.

Ключові слова: викладання математики, спеціальна методика, спеціальна освіта, навчально-пізнавальна діяльність, заклад спеціальної освіти.